

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

Г.О.МОРОХОВ

Україна, Запоріжжя, Класичний приватний університет

Останнім часом проблема інформатизації вітчизняної освіти досить активно розроблялася у вітчизняній науці і в освітній практиці. Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок про те, що окремі психолого-педагогічні та методичні аспекти використання комп'ютерних технологій у вищих навчальних закладах розглядалися в роботах М. Беляєвим, Г. Красновою, А. Соколовим та ін. У дослідженнях В. Агафонова, А. Безпалько, Н. Маслової, О. Соболевої наводиться розробка нових методик подання навчальної інформації у вигляді наочно-образної інтерпретації. В. Заболотний, В. Ільїн, Н. Пуришева, Н. Резник, П. Самойленко вивчали використання мультимедіа-візуалізації презентаційного характеру, організації мультимедійних лекцій. У цих дослідженнях глибоко і всебічно аналізуються психолого-педагогічні та методичні проблеми інформатизації освітнього середовища. Проте проблема застосування мультимедіа-технологій у фаховій підготовці майбутніх менеджерів організації залишається актуальною в теорії і методиці професійної освіти.

Інтенсифікація навчальної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій навчання досягається за рахунок створення нових способів навчання, можливості зберігати, поповнювати, систематизувати і оперативно використовувати банк знань у галузі професійної підготовки майбутніх менеджерів організації, за рахунок вищого, ніж при традиційних методах навчання, ступеня наочності, можливостей широкого тиражування досвіду кращих викладачів, відображеного в мультимедійних програмних продуктах, вивільнення викладача від рутинної нетворчої праці, що дозволить йому приділяти основну увагу навчання і вихованню студентів [1].

Взаємозв'язок діяльності викладача і студентів здійснюється за допомогою суттєвої зміни засобів навчання - носіїв навчальної інформації, до яких раніше відносилися: слайд, запис на крейдяній дошці, кінофільм, а тепер належать презентація, інформація на інтерактивних дошках, комп'ютерна техніка і звичайно ж навчальні програми, в яких зосереджено педагогічно оброблений зміст навчання.

Поява інформаційно-комунікаційних технологій навчання, орієнтованих на використання комп'ютерних технологій, істотно посилила можливість керування навчальним процесом, були створені передумови для адаптивного навчання. Таким чином, поява комп'ютера в освітньому середовищі стала своєрідним каталізатором його інноваційного наповнення [1].

У педагогічній діяльності серед інформаційних технологій особливе місце займають мультимедійні технології. В англійській Вікіпедії *multimedia* (від латинського *multum* (багато) і *medium* (середовище, засіб)) визначається як комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві, наприклад текстової, звукової і графічної, або, останнім часом все частіше - анімації і відео [3]. Дослівно «мультимедіа» означає «множина середовищ». У зв'язку з цим більш коректніше визначати мультимедіа як «полісередовище», з огляду на нерозривну інформаційну цілісність цього середовища, яке поєднує різноманітні види і форми інформації в нерозчленованому вигляді. Таким чином, це поняття означає поєднання звукових, текстових і цифрових сигналів, а також нерухомих і рухомих образів. Так, мультимедійна база даних буде вміщувати текстову і образну інформацію, відеокліпи і таблиці, до яких забезпечується однаково легкий доступ. Мультимедійна телекомунікаційна послуга дозволяє користувачеві посилати і одержувати будь-яку форму інформації, взаємозамінну за бажанням. При цьому підкреслимо характерну, якщо не визначальну, особливість мультимедійних веб-вузлів і компакт-дисків – гіперпосилання.

Узгоджене поєднання програмного забезпечення з відео- і звуковим супроводженням текстів, високоякісною графікою й анімацією, характерне для мультимедіа, перетворює його в інформаційно насичений і зручний для сприйняття продукт. Завдяки цій здатності, як підкреслює В. Заболотний, мультимедіа постає потужним дидактичним інструментом завдяки здатності одночасного впливу на різні канали сприйняття інформації [2]. Принагідно відзначимо, що мультимедіа у нашому дослідженні розглядається і як дидактичний засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів, і в той же час, як необхідний засіб їх майбутньої професійної діяльності.

Мультимедійні ресурси відрізняються від «немультимедійних» насамперед тим, що:

- 1) дані (інформація) зберігаються і обробляються в цифровій формі із застосуванням комп'ютера;

2) вони можуть містити різні види інформації (не тільки текстову, а й звукову, графічну, анімаційну, відео тощо);

3) їх істотною особливістю є інтерактивність – активна взаємодія ресурсу, програми, послуги і людини, їх взаємовплив. Користувач може взяти той чи інший Інтернет-продукт, наприклад, і тут же додати в нього свої матеріали, тим самим постаючи його співавтором, співтворцем;

4) наявністю гіпертексту.

Однак, як підкреслює О. Шликова, власне комп'ютерна, «технічна» складова мультимедіа не є її єдиною ознакою [4].

Німецький дослідник М. Кірмайер, розглядаючи мультимедіа як результат діяльності в галузі електронної або комп'ютерної промисловості і як взаємодію візуальних і аудіоефектів під управлінням інтерактивного програмного забезпечення, разом з тим підкреслює особливості мультимедіа і як маркетингового інструменту, і як предмета бізнесу. Він підкреслює, що мультимедіа - це «... більшою мірою збірне поняття для різних технологій, які об'єднані в певній програмі у будь-який спосіб» [5, с. 3].

З огляду на зміст фахової підготовки майбутніх менеджерів до застосування мультимедіа у професійній діяльності відзначимо, що різні формати мультимедіа-даних можливо використати для спрощення сприйняття інформації користувачем. Наприклад, надати інформацію не тільки в текстовому вигляді, але й проілюструвати її звуком або відеокліпом. Внаслідок цього різні форми подання інформації уможливають інтерактивну взаємодію споживача з інформацією. В аспекті професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій важливо відзначити, що онлайн-мультимедіа все більшою мірою стає об'єктно-орієнтованою, дозволяючи користувачеві працювати над інформацією, не маючи специфічних знань. Наприклад, для того, щоб викласти відео на YouTube, від користувача не вимагаються знання техніки редагування відео, кодування і стиснення інформації, чи знань про будову web-серверів. Користувач просто вибирає локальний файл і тисячі інших користувачів відеосервісу мають можливість переглянути новий відеоролик.

Безсумнівною перевагою і особливістю технології є такі можливості мультимедіа, які активно використовуються в поданні інформації:

- зберігання значного обсягу різноманітної інформації на одному носіїві (до 20000 томів авторського тексту, більше 20000 високоякісних зображень, 8-10 годин відеозапису, до 20 годин звуку);

- збільшення (деталізація) на екрані зображення або його найбільш цікавих фрагментів, іноді в двадцятикратному збільшенні (режим «лупа») при збереженні якості зображення. Це особливо важливо для презентації творів мистецтва та унікальних історичних документів;

- порівняння зображення й обробка його різноманітними програмними засобами з науково-дослідними або пізнавальними цілями;

- виділення в текстовому або іншому візуальному матеріалі «гарячих» слів (областей), клік на які викликає негайне отримання довідкової або будь-якої іншої пояснювальної (зокрема, візуальної) інформації (технології гіпертексту і гіпермедіа);

- здійснення безперервного музичного або будь-якого іншого аудіосупроводу, що відповідає статичному або динамічному візуальним рядам;

- використання відеофрагментів з фільмів, відеозаписів й ін., функції «стоп-кадру», покадрового «гортання» відеозапису;

- введення в зміст диску баз даних, методик обробки образів, анімації (наприклад, супровід розповіді про композицію картини графічною анімаційною демонстрацією геометричних побудов її композиції) тощо;

- можливість підключення до глобальної мережі Internet;

- робота з різними додатками (текстовими, графічними та звуковими редакторами, картографічної інформацією);

- можливість створення власних «галерей» (вибірок) закладена у продукт інформації (режим «мої позначення»);

- запам'ятовування пройденого шляху і створення закладок на екранній сторінці, яка викликала інтерес користувача;

- можливість автоматичного перегляду всього вмісту продукту («слайд-шоу») або створення анімованого й озвученого «путівника-гіда» по продукту (озвучує і показує інструкції користувача); введення до складу продукту ігрових компонентів з інформаційними складовими;

- навігація по інформації та вихід в основне меню (укрупнений зміст) або зовсім з програми в будь-якій точці продукту.

Сучасні мультимедійні програмні засоби мають більші можливості у відображенні інформації і надають безпосередній вплив на мотивацію студентів, швидкість сприйняття матеріалу і, таким чином, на ефективність навчального процесу в цілому.

Методи навчання мають тісний зв'язок з характером подачі і сприйняття інформації. У зв'язку з цим фактом слід зазначити, що використання мультимедійних технологій істотно впливає на характер подачі інформації, а отже, і на методи навчання.

При роботі з мультимедійними презентаціями на занятті необхідно перш за все враховувати психофізіологічні закономірності сприйняття інформації з екрана комп'ютера. Робота з візуальною інформацією, яка подається з екрана, має свої особливості [2]. У своєму дослідженні ми спиралися на результати психологічної теорії нейролінгвістичного програмування (НЛП). З точки зору НЛП-підходу, у людини існує кілька репрезентативних систем. Кожна система - це сукупність елементів, що дозволяють представляти (репрезентувати) в психіці необхідну інформацію. За характером домінуючої модальності подання інформації репрезентативні системи діляться на: візуальну - у вигляді образів (домінує зір); аудіальну - у вигляді звуків і слів (домінує слух); кінестетичну - (домінують рухові відчуття); полімодальну - (переважають узагальнені уявлення, розумові процеси) [6].

З цієї точки зору у мультимедіа-візуалізації поєднання візуального образу, тексту, усного пояснення викладача підводить студента до стереоскопічності сприйняття, яке значно посилюється при використанні можливостей комп'ютера. Полісенсорне сприйняття навчальної інформації не просто дозволяє кожному студенту навчатися в найбільш сприятливій, органічній для нього системі, але, головним чином, стимулює розвиток другорядної для майбутнього менеджера репрезентативної системи сприйняття

У зв'язку з цим, при створенні мультимедійних технологій необхідно враховувати не тільки методичні принципи, а й психолого-педагогічні особливості, серед яких можна виділити наступні:

- успіх навчальної діяльності значною мірою визначається чіткою постановкою мети кожної програми та її завдань. Це необхідно для того, щоб студент чітко розумів призначення пропонованих програм;
- врахування індивідуальних особливостей особистості в процесі навчання, за допомогою гіпертекстової побудови матеріалу;
- врахування психологічних закономірностей сприйняття, пам'яті, мислення, уваги студентів;
- організація самоконтролю з метою підвищення мотивації навчання.

Використання мультимедійних презентацій при проведенні занять дозволяє досить повно і ясно показати наявні досягнення. Практичні заняття тепер все частіше потрібно проводити в комп'ютерному класі з підключенням до Інтернету. Застосування програмних засобів контролю знань з таких дисциплін, як «Комп'ютерні мережі та телекомунікації», «Технічне забезпечення підприємств», «Інформаційні системи у менеджменті» та інші дозволяють студентам не тільки самостійно виконувати індивідуальні завдання, скажімо, представити в наочному, зручному для аналізу, вигляді навчальні теми, але й одночасно провести пошук необхідних документів, розташованих на інших серверах.

Мультимедійні технології перетворили лекційний виклад матеріалу зі статичного в динамічний і наочний завдяки застосуванню методу мультимедіа-візуалізації. Мультимедіа-візуалізація - це опосередкована екранна презентація навчальної інформації, під час якої її зміст (контент) передається переважно аудіовізуальними образами в поєднанні з лаконічним гіпертекстом в інтерактивно інсценованій естетико-емоційній формі. Виробляється вона на основі комплексного використання мультимедіа з метою більш ефективного подання матеріалу, ніж традиційними способами. Це - сучасна форма наочного подання навчальної інформації. Її основною дидактичною одиницею є аудіовізуальний образ як мультимедійна комп'ютерна модель досліджуваного матеріалу.

Дидактична значимість методу мультимедіа-візуалізації виявляється насамперед у реалізації принципу наочності в навчанні на якісно новому рівні шляхом використання дидактичного потенціалу мультимедіа-технології. Надзвичайна виразність, видовищність мультимедіа важливі при роботі з новим відео-поколінням, для якого характерна здатність до більш ефективного сприйняття, усвідомлення та запам'ятовування знання через твори екранної комп'ютерної культури. Остання формує у студентів схильність сприймати, пізнавати світ через образно-візуальне подання інформації на основі мультимедіа, готовність до діяльності в інформаційному суспільстві, яке на наших очах стрімко створюється в Україні.

До мультимедійної програми повинна бути складена методична записка, в якій вказується, на кого розрахована ця презентація, види умінь, які виробляються з її допомогою, на якому навчальному матеріалі базується програма, приблизна тривалість функціонування програми, її місце в навчальному процесі. Іншими словами, мультимедійний програмний продукт повинен мати сценарій його використання для можливості застосування іншими педагогами. При використанні на занятті

мультимедійних програм структура заняття принципово не міняється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, змінюються, можливо, тільки їх часові характеристики.

Підсумовуючи, сформулюємо наступні висновки:

- сучасні мультимедіа-технології володіють значним освітнім потенціалом, що дозволяє підвищувати ефективність професійної підготовки майбутніх менеджерів організації в контексті активізації їх навчальної діяльності;
- організаційно - методичне забезпечення використання мультимедіа-технологій в процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів організації являє собою сукупність процесів і дій, що визначають можливість внутрішньої системної упорядкованості освітнього процесу, узгоджену взаємодію всіх його компонентів в межах виконуваних функцій мультимедіа-технологій в освітній системі;
- педагогічні умови організаційно-методичного забезпечення використання мультимедіа-технологій в процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів організації являють собою систему взаємопов'язаних компонентів, що забезпечує необхідну цілісність і ефективність освітнього процесу;
- в структуру моделі організаційно-методичного забезпечення використання мультимедіа-технологій у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів організації входять компоненти, зумовлені системою цілей, завдань, змісту і технологій здійснення освітнього процесу;
- в процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів організації мультимедіа-технології використовуються в оптимальному поєднанні з іншими освітніми формами і методами, як традиційного, так й інноваційного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Егерев С. В. Компьютеры в образовании: пределы возможного [Электронный ресурс] / С. В. Егерев. – <http://www.ido.ru>.
2. Multimedia. From Wikipedia, the free encyclopedia [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://en.wikipedia.org/wiki/Multimedia>.
3. Заболотний В. Ф. Формування методичної компетентності учителя фізики засобами мультимедіа: [монографія] // Володимир Федорович Заболотний. - Вінниця: «Едельвейс і К», 2009. – 454 с.
4. Шлыкова О. В. Культура мультимедиа: Уч. пособие для студентов // О. В. Шлыкова / МГУКИ. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 415 с.
5. Кирмайер М. Мультимедиа /Пер. с нем. // М. Кирмайер. – СПб.:BNV – Санкт-Петербург,1994. – 192 с., с. 3)
6. Алдер Х. НЛП: современные психотехнологии // Х. Алдер. – СПб: Питер, 2000. – 160 с.
7. Арнхейм Р. Визуальное мышление // Рудольф Арнхейм – 2004, <http://www.philosophy.ru/library/katr/arnheim1.html>.